

גליון תשעג + ערש"ק פרשת שמיני

לכתוב את שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

משה איש האמת ואהרן אוהב הבריות

שתויים מיינה של תורה

מעלת "חברה קדישא"

מפגש עם מטרה

פתח דבר

בעז"ה.

לקראת שבת קודש פרשת שמיני, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'עקראת שבת' (גליון תשעג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נב"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השקו"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם [ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים], ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויזכר לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

מקרא אני דודש..... ב

הסברא שחידש אהרן שהוטבה בעיני משה

איך יתכן שלא עלה על דעתו של משה לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות ? איך הוטבה סברתו של אהרן בעיני משה, בלי שהביא רא' לדבריו ? / החילוק בין משה ואהרן – חסד לעומת אמת

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 107-106; עמ' 114-109)

פנינים... עיונים וביאורים קצרים..... ג

הוראת הלכה בפני אהרן – מה דינו? (ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 53 ואילך)

טהרה מפני הקרבן או מפני הרגל? (עייין בארוכה לקוטי שיחות ח"י עמ' 58 ואילך)

יינה של תודה..... ז

חסד ואמת נפגשו

משה איש האמת ואהרן אוהב הבריות / כיצד יתכן ענין אמיתי ונצחי באדם מוגבל ? / למצוא נקודת אמת בכל יהודי באשר הוא

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 109 ואילך)

פנינים... דדוש ואגדה..... י

שתויים מיינה של תורה (ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 178 ואילך)

מהו "השולח דגים" מן הכיסוי של "הים"? (ע"פ לקוטי ח"י עמ' 63 ואילך)

חידושי סוגיות..... יא

דברים שאסרו חכמים משום כל תשקצו

ידקדק בלשון הרמב"ם בסוף הל' מאכלות אסורות גבי דברים אלו, והשינוי מלשונו מסוף הל' טומאת אוכלין / יסיק דהרמב"ם כאן בא להדגיש הלכה בדבר אופן הזהירות שצ"ל בדברים אלו וגודל מעלת אופן זה

(ע"פ לקוטי שיחות ח"י עמ' 66 ואילך)

תורת חיים..... יד

חברה קדישא

דרכי החסידות..... טו

מפגש עם מטרה

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום הירשטוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000 • טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

אין יתכן שלא עלה על דעתו של משה לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות? / אין הוטבה סברתו של אהרן בעיני משה, בלי שהביא רא' לרבריו? / החילוק בין משה ואהרן – חסד לעומת אמת

ומסיים הכתוב, שׁמשה קיבל את דברי אהרן: ״וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו״ (י, כ). ומפרש רש"י: ״וַיֵּיטֵב בְּעֵינָיו – הודה ולא בוש לומר 'לא שמעתי'".

ופשטות לשון רש"י (ראה ס' זכרון על רש"י. ועוד), שסברת אהרן היתה חידוש בשביל משה, כי לא שמע משה חילוק זה מפי הגבורה. וזהו שבא הכתוב ומחדש, שהסכים משה לסברת אהרן ואף אמר באופן מפורש: **"לא שמעתי"** – לא שמעתי חילוק זה מהקב"ה ולא חשבתי עליו מעצמי, והדברים נתחדשו אצלי מכוחו של אהרן.

ב. ולכאורה יש לתמוה:

סברת אהרן לחלק בין **"קדשי שעה"** ל**"קדשי דורות"**, כלומר: בין שני השעירים שהובאו אז כענין מיוחד – לבין שעיר ראש-חודש שדינו קבוע לדורות, היא סברא פשוטה;

ומעתה, כיצד זה לא חשב משה מעצמו על חילוק זה? ויתירה מזו: אצל משה הי' כל-כך פשוט שאין לחלק ביניהם, עד שכאשר ראה את שעיר החטאת **"והנה שורף"** – מיד הגיע למצב של **"ויקצוף"** (י, טז)!

[והרי ראינו אצל משה שסבל את תלונות בני ישראל כמה פעמים ולא קצף עליהם – ואיך יתכן שכאן התקצף מיד? !]

ולאידך צריך ביאור – כיון שאצל משה מצד עצמו הי' פשוט שאין לחלק בענין זה ונדרשו לאכול גם את שעיר ראש-חודש, איך יתכן שמייהר לשנות את דעתו רק בגלל שאמר לו אהרן שיש סברא לחלק: **"אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות"?** !

ובפרט שלא אמר אהרן דבר בוודאות, אלא רק שאין הכרח להשוות בין **"קדשי שעה"** ל**"קדשי דורות"** – ואיך הספיק זה לשנות לגמרי את דעתו של משה, ממצב של **"ויקצוף"** למצב של **"וייטב בעיניו"**?

[וכן הקשה באור החיים כאן: **"יש לדעת, איך נתעלמה ממנו הלכה פשוטה כזו, לחלק בין קדשי דורות לקדשי שעה? ואם הי' לו איזה צד לומר שאין לעשות חילוק זה – למה קיבלו מאהרן ולא דן עליו לסותרו?"**].

ובאמת, שבגמרא איתא (זבחים קא, א-ב. וכעין זה בויק"ר פרשתנו פי"ג, א. אדר"ג פל"ז, יב) שאהרן הוסיף והביא רא"י לסברתו – **"שמא לא שמעת אלא בקדשי שעה, דאי בקדשי דורות ק"ל וחומר ממעשר הק"ל: ומה מעשר הקל אמרה תורה 'לא אכלתי באוני ממנו', בקדשי דורות לא כל שכן"** (וראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 66 ואילך);

אולם רש"י בפירושו עה"ת הביא בדברי אהרן רק את הסברא לחלק בין **"קדשי שעה"** ל**"קדשי דורות"**, ומשמע שלשיטתו שינה משה את דעתו מן הקצה אל הקצה רק מכח הסברא בלבד.

ג. ויש לבאר:

סברת משה, שבהכרח הי' לאכול גם את השעיר של ראש-חודש, מוכנת היא לפי מה שהביא רש"י לפני כן, על הפסוק (י, ו) **"ויאמר משה אל אהרן ולא לעזר ולאיתמר בניו ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרומו וגו'": "אבל אסור בתספורת – אבל אתם, אל תערכבו שמחתו של מקום"**.

שאיפות עדינות לחיים רוחניים

מר י.ב. שי' נוסע – הוא כבר נסע – לצבא [ארה"ב]. עליי הוא הותיר רושם טוב במאוד, שרגיל לראותו על ילידי אמריקה, רגש עמוק ועדין לחיים רוחניים. למדתי רבות מאופן בו דיבר את מה שדיבר, וגם על מחשבותיו הנקיות. ברי לי שכאשר הוא יוודע ליסוד הפנימי של המצוות המעשיות, כתפלין, שבת, טהרת המשפחה, כשרות וכו' אזי הוא – עם שאיפותיו העדינות לחיים רוחניים – בוודאי יקיים את המצוות המעשיות, הוא קרבן של החינוך הבלתי אחראי.

השליח האמיתי של ההשגחה הפרטית

תורתנו הקדושה מייחסת תשומת לב גדולה ביותר לשמירת הגוף היהודי, עד כמה ששבת ויום הכיפורים קדושים, ככתוב בתורה **"מחללי מות ימות"**, אף על פי כן פיקוח נפש דוחה שבת ויום הכיפורים, ומי שלא נוהג כך עובר עבירה חמורה ביותר.

ראה, ידידי יקירי, כיצד השם יתברך שולח את ההגנה המשמעותית שלו עבור סכנות וודאיות, באמצעות מאורע שאנשים רגילים מכנים אותו כ**"צירוף מקרים חסר ערך"**, אך באמת זהו לגמרי לא **'מקרה'**, [מפגש זה] הוא השליח האמיתי של ההשגחה הפרטית להביא את אמצעי ההגנה כנגד הסכנה הגופנית המסוכנת של היהודים.

כתוב בספרים שתפלין הם קמיע במקום סכנה. חיילים יהודים היכן שלא יהיו, בים באויר ובישיבה, עליהם להניח תפלין בכל יום חול. ומלבד זאת שהתפלין הם מצוה הרי זהו גם קמיע [להגנה].

וזוהי הכוונה של ההשגחה הפרטית שכינסה את כולנו – אותכם, מר י.ב. ואותי – למשך של שעה, שתותיר עליי רושם טוב ממר י.ב., ושאני – באמצעותכם – אבאר לו את אמצעי ההגנה הרציני כנגד סכנה גופנית, שישתמש בזה ושיהי' מוגן.

הנני מבקש מכם, ידידי היקר, למסור את פרישת השלום והברכה למר י.ב. ושהשם יתברך ייטיב וישמור עליו היכן שיהי' וישיבו בריא לביתו ולמשפחתו שיחיו.

(תרגום מאגרות קודש ח"ח ס"ע ק ואילך)

מפגש עם מטרה

שהמפגש בין האנשים הוא רמז אלוקי שכל אחד משני האנשים שנפגשו מוכרח ללמוד זה מזה ובהכרח שישפיעו זה על זה גם בענין של תורה ומצוות, לא רק בנוגע לצדקה וגמילות חסדים.

מפגש בין יהודים הוא רמז אלוקי

ה"מורה" - רבי - הגדול שלנו הבעל שם טוב זכותו יגן עלינו - אומר, שמפגש בין שני אנשים הוא על פי סדר ההשגחה העליונה, והמטרה של המפגש מוכרחת להיות מנוצלת בענין של תורה ומצוות. הווי אומר, שהמפגש בין האנשים הוא רמז אלוקי שכל אחד משני האנשים שנפגשו מוכרח ללמוד זה מזה ובהכרח שישפיעו זה על זה גם בענין של תורה ומצוות, לא רק בנוגע לצדקה וגמילות חסידים.

כך מלמדנו הרבי הראשון שלנו, הבעש"ט - נשמתו עדן - וכך מלמדים אותנו כל יתר הרביים בדברי החסידות שלהם, שאנו צריכים ומוכרחים להביט על כל מה שמתרחש - גם על התרחשויות שאנשים מכנים אותן "קטנטנות", שהן - באמת - הוראה מן השמים על ענינים מסויימים שההשגחה העליונה - השם יתברך - הטילה על היהודים שנפגשו, שעליהם למלא זאת.

אתם - בגזירת ההשגחה הפרטית [העליונה] - הבאתם אליי את מר י.ב. שי' שנכירהו.

במבט שטחי הרי נראה הדבר כפשוט לגמרי. שלושה אנשים, אתם, מר י.ב. ואני התאספנו למשך שעה, לכאורה זהו מאורע שגרתי שאינו "שווה" לייחס לו תשומת-לב, ומי מדבר על לנצל לכך זמן כדי להתבונן בזה ולכתוב אודותיו.

אך האמת אינה כך.

לקראת שבת

ה

והיינו, שחל איסור לאהרן ובניו לנהוג באבילות ובאנינות, כדי שלא להפריע את שמחת הקב"ה כביכול בחנוכת המשכן. וכיון שזהו יסוד ההיתר, סבר משה שאין טעם לחלק בין סוגי הקדשים; ולכן כעס על ששרפו את החטאת ולא אכלוה, שבזה הדגישו את האבילות והוי בסתירה ל"שמחתו של מקום".

ועל כך השיב אהרן בדיוק לשונו - "הן היום הקריבו את חטאתם ואת עולתם לפני ה' וגו'":

בהדגשה זו - "לפני ה'" - חידש אהרן שהאיסור להפריע ל"שמחתו של מקום" הוא דוקא במקום העיקרי של השמחה, ליד המזבח דוקא, ששם ה' "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים וירא כל העם וירוו וגו'" (ט, כד).

ובכן, שם - ליד המזבח - נאסר כל ענין של אבילות, ולכן "הקריבו את חטאתם ואת עולתם לפני ה'", אצל המזבח, אף שהיו אוננים;

אבל אכילת החטאת אינה "לפני ה'" ממש, שהרי אמנם האכילה צריכה להיות "במקום קדוש . . תוך הקלעים" (רש"י, יד), אבל לא "לפני ה'" ממש, כי האכילה אינה צריכה להיות ליד המזבח בדוקא.

ולכן סבר אהרן שבענין האכילה - שאינה "לפני ה'" ממש - כן יש מקום להנהגה של אנינות ואבילות, כי אין זה בסתירה ל"שמחתו של מקום".

ומה שלגבי שני השעירים האחרים כן נצטוו לאוכלם - הסביר אהרן שזהו ענין מיוחד בתור "הוראת שעה", אך "אין לך להקל בקדשי דורות" - אי אפשר ללמוד מזה שגם לגבי השעיר ראש-חודש, שהוא קרבן קבוע לדורות, לא חלה האנינות.

ד. והנה בכל הנ"ל מבואר שאליבא דרש"י (בפירושו עה"ת) חילוקי הדיעות בין משה ואהרן היו בענין של סברא בלבד, והיינו, שלא שמע משה מפי הגבורה בענין חילוק זה שבין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות", ולכן ה' מקום לשני הצדדים.

ובזה יש לפרש סגנונו המיוחד של רש"י לפני זה, על מה שנאמר "וידום אהרן" (י, ג), וזה לשונו: "וידום אהרן - קיבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קיבל? שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין".

ולכאורה, ה' רש"י צריך לקצר ולומר בסגנונו הרגיל: "קיבל שכר על שתיקתו, שנתייחד עמו הדיבור וכו'" - ולמה הוצרך להאריך ולהקדים בסגנון של שאלה: "ומה שכר קיבל?"

ולפי דרכנו יתכן לפרש, שנתכוון להדגיש שדוקא שכר זה קיבל, ולשלול אפשרות שקיבל אהרן שכר אחר:

אם היינו למדים שהחילוק בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות" נשמע מפי הגבורה - אז ה' אפשר לומר שהשכר שקיבל אהרן הוא שזכה לבוון למה שאמר הקב"ה בענין השעיר (ולא משה);

אך כיון ש(אליבא דרש"י) לא נשמע חילוק זה מפורש מפי הגבורה - נמצא שה' כאן ענין של סברא בלבד, שסברת אהרן היתה נכונה יותר מסברת משה, אבל אין זה ענין של "שכר"

מיוחד שקיבל אהרן מלמעלה כו', ועל כרחך שהשכר הי' בענין אחר ("שנתייחד עמו הדיבור שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין").

ה. ובפנימיות הענינים יש לבאר (וראה להלן בארוכה במדור "יינה של תורה") זה שדוקא אהרן הוא שכיוון לחלק בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות", על פי ההבדל הכללי שבין משה לאהרן, ובלשון חז"ל (שמו"ר פ"ה, ט'): "חסד – זה אהרן; ואמת – זה משה".

והנה, מדת ה"אמת" נוטה להשוות את הכל, ללא הבדלים ושינויים בין פרט אחד לפרט שני, בבחינת "יקוב הדין את ההר"; ואילו מצד מדת ה"חסד" מתחשבים יותר בהשינויים ובהבדלים שבין פרט אחד לפרט שני, כי אינו דומה זה לזה ומה שטוב לאחד אינו טוב לחבירו וכו'. וכו'.

וכעין זה בנידון דידן, אצל משה – מדת ה"אמת" – היתה נטיית שכלו להשוות בין כל סוגי הקדשים ולא לחלק ביניהם, ודוקא מצד אהרן – מדת ה"חסד" – התחדש להתחשב בהבדלים שבין פרט אחד לחבירו, ואי אפשר להשוות בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות".

והדברים עמוקים, וראה בארוכה התוועדויות תשמ"ח ח"ג ע' 95 ואילך.

תולדות חיים

מכתבי עצות והודרכות בעבודת השי"ת בחיי היום יום

חברה קדישא

עבודת קודש

כמובן יעשה זה אך כאשר ירשו לו הרופאים להתהלך ברחוב וללכת לביה"ח לעשות את הנ"ל.

...ותקוטי חזקה שבמהרה יוכל לבשר מהטבת בריאותו והולכת וטובה עד שיחזור לאיתנו לגמרי.

(אגרות קודש ח"ד עמ' תכט)

הכנה וזכיה בתחיית המתים

שימח אותי לקרוא במכתבה שארגנה חברה קדישא של נשים, שכלל לא ניתן לשער הזכות הגדולה של חסד של אמת, ושכולנו נזכה במהרה לתחיית המתים ובלע המות לנצח, ושיקויים ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, פשוט בגשמיות.

(תרנ"ט מאגרות קודש ח"ד עמ' תקד)

...גוף ענינו כלי להנפש, ואם הופסק הקישור שביניהם, הרי זו נפילה ממדרגתו, מיתה כפשוטו, ועל המתעסקים בו חברה קדישא לסדר הכל שיהי' מוכן לתחיית המתים בב"ב.

(אגרות קודש ח"ב עמ' ה)

הסכמת החברה קדישא

[מענה לגבי נוסח מצבה:]

כפשוט הנוסח צריך להיות בהסכם החברה קדישא שי' שעל אתר ומסיימין בטוב.

(נרפס ב'היכל מנחם' ח"א עמ' סד)

לכתבו על דבר עבודתו בקודש בחברה-קדישא והיחס מאיזה אנשים לזה - מובנת הפליאה והתנמי' הכי גדולה על יחס כזה. וכבכל ענייני אנ"ש - גם בזה יש ללמוד ברור מדברי רבותינו נשיאנו בסיפורם, אשר אדמו"ר הזקן רשמו אביו (עוד בילדותו) לשמש בחברה-קדישא. ואמר אדמו"ר הזקן - שמחזיק טובה לאביו על זה. - שככל סיפורי רבותינו בודאי גם בזה הוראה לנו ולבנינו. וק"ל.

(אגרות קודש ח"ב עמ' לה)

בקשת מחילה משוכני עפר

...נודעתי אשר הי' שמש בבית החיים ועתה מצב בריאותו אינו כדבעי, וגם שלח פ"נ בשבילו, אשר קראתיו על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ובודאי יעורר רחמים רבים עליו לרפואה קרובה.

לדעתי כדאי שיבקש מחילה מהשוכני עפר בבית החיים שהי' שמש שם, ואם קשה לסדר בפני עשרה הרי יעשה זה בפני שלשה, היינו שיכנסו עמדו לביה"ח ויאמר בפניהם, שאם הי' איזה פעולה שפגע ח"ו בכבוד של איזה משוכני עפר בביה"ח זה, הרי מבקש מחילה בפני שלשה (או עשרה) מישראל ולא היתה כוונתו אלא בשביל כבודם.

טהרה מפני הקרבן או מפני הרגל?

מבשרם לא תאכלו ובנבלתם לא תגעו
ובנבלתם לא תגעו – מה ת"ל לא תגעו, ברגל.
(יא, ת, רש"י)

במפרשי רש"י ביארו בשיטתו, שהטעם לזה שהזהירו ישראל ממגע נבלה ברגל הוא "מפני שכל ישראל חייבין אז להביא עולת ראי" וצריכין ליכנס בעזרה משא"כ בשאר ימות השנה" (ל' הרא"ם כאן, וראה גם גר"א שפ"ח, ועוד).

ולכאורה תמוה, הרי אם אזהרת הטומאה היא רק מפני החיוב דהבאת קרבן ברגל, מאי שנא קרבנות הרגל משאר כל הקרבנות, הרי חיוב זה להזהר מטומאה שייך בכל הקרבנות, וא"כ מדוע אזהרת "ובנבלתם לא תגעו" היא רק ב"רגל". וגם, לפירוש זה נמצא שאזהרה זו היא רק בזמן שביהמ"ק קיים ולאילו שנמצאים בא"י, ואם כן, לא הו"ל לרש"י לסתום "ברגל" אלא להוסיף תיבה אחת "בעלותם לרגל" וכיו"ב, שיהי' ברור שהאיסור הוא רק בזמן שביהמ"ק קיים.

וי"ל שרש"י בפירושו על התורה אזיל לשיטתו בפירושו לש"ס:

איתא בגמ' "אשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מטמאת לו" (יבמות כט, ב). ופירש רש"י "ולא מיטמאת... כגון ברגל שישראלים מוזהרים על הטומאה מובנבלתם לא תגעו", ומלשונו מובן שהזהירות מטומאה ברגל אינה משום הבאת עולת ראי', שהרי נשים אינן מחוייבות בזה, דהוי מ"ע שהזמ"ג, וגם, הרי זה שהארוסה "לא מטמאת לו" הוא בפשטות שוה ל"ולא מטמא" שעל הארוס הכהן, והרי אזהרת טומאת מת שעל הכהן היא לא רק בארץ כ"א גם בחו"ל ואף שלא בזמן הבית. וא"כ מובן שגם זה שהארוסה "לא מטמאת לו" (מצד החיוב לטהר עצמו ברגל) היא גם בחו"ל ואף שלא בזמן הבית.

ועפ"ז יש לומר שכן הוא גם בפירוש רש"י על התורה, דמזה שסותם "ברגל" מובן שציווי זה הוא בנוגע לזמן הרגל (ולא כל ימות השנה), אבל הוא חל בכל המקומות והרגלים אף שאין בית. וכמו שתחלת כתוב זה "מבשרם לא תאכלו" הוא ציווי שחל בכל מקום ובכל זמן, כן הוא גם בסיפא דקרא "ובנבלתם לא תגעו" שהיא אזהרה בכל המקומות והרגלים.

הוראת הלכה בפני אהרן – מה דינו?

ותצא אשר מלפני ה' ותאכל אותם
ר' אליעזר אומר לא מרוב בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן
(י, ב, רש"י)

לכאורה צריך עיון: הרי בנוסף לזה שחטאו בני אהרן בזה שהורו הלכה בפני משה, הרי לכאורה הי' בהם עון חמור יותר בזה שהורו הלכה בפני אהרן שהי' רבם וגם אביהם, שבזה חטאו בשניים, בהוראה לפני רבם ובפגיעה בכבוד אב, וא"כ מדוע הלשון הוא שחטאם הי' בזה ש"הורו הלכה בפני משה", דלכאורה הו"ל לשון כולל יותר שבזה יהי' נכלל גם העוון החמור יותר - הפגיעה בכבודו של אהרן אביהם?

ויש לומר הביאור בזה:

מצינו בדיני הסיבה, שתלמיד האוכל בפני רבו אינו רשאי להסב לפניו משום מורא וכבוד הרב אלא אם נתן לו הרב רשות להסב בפניו, אבל אין חיוב על הרב להרשות לו ולמחול על כבודו. משא"כ בן האוכל אצל אביו, אפילו אם אביו הוא רבו מובהק, צריך הסיבה, לפי שמן הסתם אב מוחל על כבודו לבנו. ונמצא, שהגם שהדין הוא שכיבוד אביו שהוא רבו חמור יותר מכיבוד רבו גרידא, מ"מ צריך הבן להסב, כי מן הסתם אב מוחל לבנו, משא"כ ברב ותלמיד (ראה בכ"ז שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סתע"ב סי"א, ושי"ג).

ולפי זה יש לבאר גם בנדון דבני אהרן, דהגם שעצם החיוב בכבוד אהרן שהי' רבם ואביהם הי' גדול וחמור יותר מהחיוב בכבוד משה, מ"מ, מאחר שמן הסתם האב מוחל לבנו הנה כאשר הורו הלכה בפני אהרן רבם ואביהם אמרינן שמן הסתם מחל להם, ובמילא אין זה חמור כ"כ כמו מה שהורו הלכה בפני משה, שבדיני רב ותלמיד לא אמרינן שמן הסתם הרב מוחל. וק"ל.

ש"מטרת התורה" בענין "נקיון החיצוניות" מתקיימת רק כאשר נקיון זה בא לאחר "נקיון הפנימיות". ולכאורה, הרי "נקיון החיצוניות" אינו אלא המכשיר את האדם להיות כלי יותר לרוחניות כנ"ל, וכברייא דרפב"י דנקיות מביאה לידי פרישות. אבל ע"פ משנת"ל יש לבאר, שכאן כוונת הרמב"ם היא ל"מטרת התורה" בציווי על דברים אלו, ששלימות המטרה היא כאשר הזהירות בדברים אלו אינה רק לשם הנקיון בפועל (שזה מחוייב גם מצד טבע האנושי), ואפילו לא כדי שהאדם יהי' יותר כלי לשלימות רוחנית ("נקיון הפנימיות"), אלא שגם "נקיון החיצוניות" יהי' אך ורק מפני ציווי ה' (ע"י חכמי התורה); ורגש זה זמנו רק לאחר "נקיון הפנימיות", דאימתי יכול להרגיש בענינים גופניים וטבעיים שעושה אותם רק מפני ציווי ה', ה"ז רק לאחר שיש בו "נקיון הפנימיות", טהרה מוחלטת מדעות ומדות בלתי רצויות כו', שאז שייך שיגיע ל"מטרת התורה" ב"נקיון החיצוניות".

וזוהי החילוק בין סוף הל' טומאת אוכלין להכא, דהתם מיירי באכילת חולין בטהרה שהוא ענין הפרישות, ראשית העבודה, וע"ז כתב דע"ז יעלה האדם בסדר המדרגות דטהרה וקדושה ונקיות, בחיצוניות ובפנימיות כו', עד שיתדמה לשכינה. ולכן פירט כל המדרגות וביארן לפי סדרן. אבל הכא מיירי במעלת "נקיון החיצוניות" שלאחר "נקיון הפנימיות", דלאחר שכבר טיהר את גופו ונפשו כו' וכבר בא לידי "להדמות בשכינה" עדיין יתכן שכל זה הוא לשם שלימות עצמו, וכאן מיירי בהוספה על כל זה (כדיוק לשונו הכא "מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו"), דהעבודה השלימה היא כש"ממרק נפשו (רק) לשם הקב"ה", שאופן זהירותו אפי' בנקיון חיצוני היא משום הציווי.

להדגיש בהוספה זו, ובסוף הל' טומאת אוכלין נקט רק "להדמות בשכינה". וי"ל בהקדים עוד שינוי, דבהל' טומאת אוכלין מפרש הרמב"ם ענינן של "טהרה" ו"קדושה" - "טהרת הגוף ממעשים הרעים... קדושת הנפש מן הדעות הרעות", ואילו כאן (בהלכות מאכלות אסורות שקדמו להלכות טומאת אוכלין, ואין דרך הרמב"ם לסמוך על דברים שכותב להלן, כמ"ש ביד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו) סתם בלשון "מביא קדושה וטהרה כו'".

ויש לומר בזה, דבהוספת התיבות "לשם הקב"ה" כוונת הרמב"ם לרמז על עילוי מיוחד הבא ע"י הזהירות בדברים אלו דוקא. דכאשר האדם מתנהג בדברים אלו לא לפי שכן מחייב טבע גופו ונפשו אלא לפי שכן הזהירו חכמים, ה"ז מורה שכללות עבודתו היא רק "לשם הקב"ה" בלבד, השלימות בעבודת ה' "לשמה" (ועיי' רפ"י מהל' תשובה; וי"ל דכאן הוא למעלה אפי' מ"העובד מאהבה" ואכ"מ). פירוש, דלא רק בשאר דיני התורה שאפשר שעדיין אינו יודע טעמם ותועלתם, אלא אף בזהירות המוכרחת ממש מצד טבע הגוף הרי הוא זהיר מפני שכן ציוו חכמים, וא"כ בודאי זהו מפני שכולו מסור ונתון לרצון ה' וכל מעשיו לשם הקב"ה בלבד. ויש לומר דזהו גם עומק הלשון "וממרק נפשו לשם הקב"ה" - שאין הכוונה רק מירוק מדברים רעים ומשוקצים, אלא מירוק מכל רגש עצמי בכלל עד שכל מעשיו "לשם הקב"ה" בלבד.

ומעתה יש להוסיף ביאור בדברי הרמב"ם במורה נבוכים הנ"ל, שנקיון החיצוניות בא אחר נקיון הפנימיות כו', ומשמעות הענין היא שהחילוק בין "נקיון הפנימיות" ו"נקיון החיצוניות" הוא לא רק חילוק בין עיקר וטפל, אלא יש בו גם ענין של קדימה ואיחור,

חסד ואמת נפגשו

ואותו יום ראש חודש היה וקרב בו גם שעיר מוסף, ולדעתו של משה היו צריכים לאכול באנינות גם את אותו השעיר, ובפועל מספרת התורה² אשר "ואת שעיר החטאת דרוש דרש משה, והנה שורף", ומשנודע זאת למשה, הרי "ויקצוף על אלעזר ואיתמר".

וסוף דבר היה שטען אהרן, שמה שנצטוו לאכול קדשי חנוכת המזבח אין זו ראייה שיתורו גם בשעיר ראש חודש, ד"א שמעת בקדשי שעה" – בקדשי חנוכת המזבח, "אין לך להקל בקדשי דורות" – אין לומר שגם קדשי דורות, כשעיר ראש חודש, יותרו לאכילה באנינות.

ומשמע משה סברתו של אהרן. הרי "וייטב בעיניו" – "הודה ולא בוש לומר לא שמעתי".

והנה סברתו של אהרן לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות יכול היה משה בעצמו לחלק כן, ומכל מקום נטתה דעתו להשוות ביניהם שמותרים באנינות, ואם כן יש לתמוה תמיהה רבתי: מה טעם סבר משה בתחילה שאין לחלק ביניהם, ומדוע חלק עליו אהרן, ואיך שינה משה את דעתו למשמע סברה זו?

וכשיתבארו הדברים ברוחניות בדרך הפנימיות, שיימצא מובן מה טעם השווה משה בין קדשי שעה לדורות, וכיצד גרמה דעת אהרן שיסכים משה שלא כל המתאים לשעה סימן הוא גם לדורות.

(1) י, יב ואילך.

(2) י. טז-כ. ובפרש"י.

בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה
לנפשו וממרק נפשו לשם הקב"ה", היינו שזה
נוגע לקדושת וטהרת הנפש. דאע"פ שנקיון
גשמי הוא דבר טפל, לכאורה (ובפרט לגבי
נקיות וטהרה רוחנית) – וכמבואר גם במורה
נבוכים (שם ספ"ג) ש"נקיון הבגדים ורחיצת
הגוף וסלוק הלכלוכים גם זה ממטרות התורה
הזו, אבל לאחר טיהור המעשים וטיהור הלב
מן ההשקפות המטמאות והמדורות המטמאות
. המטרה הראשונית צמצום התאוות, ונקיון
החיצוניות אחר נקיון הפנימיות" – מכל
מקום, "נקיון החיצוניות" נוגע גם ל"נקיון
הפנימיות", כי ע"י שהאדם נזהר בדברים אלו
"מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו" (משום
שנקיון גשמי מכשיר את האדם ועושה אותו
כלי יותר לרוחניות ודקות נשמתו).

ועפ"ז יש לבאר גם הטעם שהרמב"ם מנה את המעלות בסדר הפוך – קדושה, טהרה ו"ממרק נפשו", דבזה מרמז הרמב"ם, שלא ו בלבד ש"נקיין החיצוניות" נוגע ל"נקיין הפנימיות", אלא עוד זאת, דככל שהאדם מתעלה לדרגא נעלית יותר בקדושה, נדרשת ממנו נקיות יותר גדולה. על דרך הא דאמרו (שבת קיד, א) "ת"ח שנמצא רבב על בגדו כו'", וכמובא בגמ' שם (ממתני' דמקואות פ"ט מ"ו) "של בנאיין (ת"ח) מצד אחד ושל בור משני צדדיין", שמזה מובן, שכאשר מתעלה לדרגא נעלית יותר ב"תלמיד חכם" ("קדושה") נדרשת ממנו נקיות ("טהרה") גדולה יותר, גם מענינים שלפני זה לא היו נחשבים אצלו כ"ררבב". והוא הדין הכא, דזוהי כוונת הרמב"ם בדיוק לשונו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממרק נפשו כו" – שבהגיעה למצב של קדושה יתירה, צריכה הנפש ענין של "טהרה" מחודשת, ולא עוד אלא שצ"ל "ממרק נפשו".

ועדיין יש להבין דיוק לשון הרמב"ם
 "(וממרק נפשו) לשם הקב"ה". מה רצה

(שמשמעו הסרת לכלוך), ואח"כ "טהרה יתירה" (שמשמעה לא רק טהרה מטומאה, אלא תוספת טהרה, ע"ד חמש טבילות של הכה"ג ביום הכפורים), ואח"כ "קדושה" שהיא למעלה מטהרה (וכדמוכח מברייתא דרפב"י דלהלן). וביותר תמוה, דהנה הך קרא ד"והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני" הביאו הרמב"ם גם בסוף הלכות טומאת אוכלין לענין אכילת חולין בטהרה, וז"ל: "ודבר זה (אכילת חולין בטהרה) קדושה יתירה היא ודרך חסידות שיהי' נבדל אדם ופורש משאר העם כו' שהפרישות מביאה לידי טהרת הגוף ממעשים הרעים, וטהרת הגוף מביאה לידי קדושת הנפש מן הדעות הרעות וקדושת הנפש גורמת להדמות בשכינה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם", הרי שכאן אכן מנה הרמב"ם המעלות כפי סדרן, תחילה "פרישות", אח"כ "טהרה", ואח"כ "קדושה" [בהתאם לסדרם בברייתא דרפב"י ע"ז כ, ב (כגירסת הירושלמי שקלים ספ"ג, וכו"ה גירסת הרי"ף בבבלי) "פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה"], ולבסוף – "להדמות בשכינה"; ומה טעם בהלי' מאכ"א שינה הרמב"ם ומנה המעלות בסדר הפוך.

והנראה בזה, דהנה הדברים שאסרו חכמים ב"ל תשקצו" הרי הם דברים "שנפש רוב בני אדם קיהה מהן . . מתאוננת מהם" (לשון הרמב"ם הכ"ט), ומעתה דרוש להבין מה ראו חכמים להזהיר בפירוט על ההמנעות מדברים אלו, הלא בלאו הכי טבע רוב בני אדם להתרחק מהם [ודוחק לומר שזהו רק בשביל מיעוט בני אדם שאין חשים לשקץ את עצמם, היפך טבע הגוף, ובפרט שהתורה על הרוח תדבר, וכמ"ש הרמב"ם במו"נ ח"ג פל"ד]. ולהכי יש לומר, שזהו שמשמיענו הרמב"ם בהלכה זו, שכוונת האדם בזהירותו בדברים אלו צריכה להיות לא (רק) מפני שכן ראוי לבן אדם להתנהג (מצד טבע גופו). אלא מפני ש"הנהגה

דברים שאסרו חכמים משום בל תשקצו

ידקדק בלשון הרמב"ם בסוף הל' מאכלות אסורות גבי דברים אלו, והשינוי מלשוננו מסוף הל' טומאת אוכלין / יסיק דהרמב"ם כאן בא להרגיש הלכה בדבר אופן הזהירות שצ"ל בדברים אלו ועודל מעלת אופן זה

בסוף הל' מאכלות אסורות (פי"ז הכ"ט ואילך) מנה הרמב"ם הדברים שאסרו חכמים מפני שהם בכלל "אל תשקצו את נפשותיכם" (פרשתנו יא, מג), ולבסוף סיים וז"ל "וכל הנזהר בדברים אלו מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממקד נפשו לשם הקב"ה שנאמר (פרשתנו שם, מד) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני". ובפשטות מקורו של הרמב"ם למה שכתב כאן – דזהירות זו מביאה לידי קדושה כו' – הוא ממקרא זה עצמו, שהרי הכתוב "והתקדשתם והייתם קדושים" בא בהמשך לאיסור "אל תשקצו את נפשותיכם גו'", והוא נתינת טעם לו, כהתחלת הכתוב "כי אני ה' א"ה והתקדשתם גו'" (ועיי' ברכות נג, סע"ב ואכ"מ). ומעתה דרוש ביאור, דמפשטות לשון הרמב"ם "וכל הנזהר בדברים אלו" משמע, דב"דברים אלו" אין כוונתו לכל הדברים והאיסורים שבהלכות מאכלות אסורות, אלא רק לדברים אלו שנמנו בסמיכות לפנ"ז, היינו שה"קדושה וטהרה יתירה" באה ע"י הזהירות "בדברים אלו" שאסרו חכמים משום "אל תשקצו את נפשותיכם" (וכן מוכח בכוונתו מל'

ונראה לחדש דכוונת הרמב"ם כאן היא לא רק לסיים הלכות אלו בדברי אגדה ומוסר כו' אלא בעיקר להשמיענו דבר הלכה באופן הזהירות המחוייב בענייני בל תשקצו שמנה כאן, ולכן דיבר רק אודותם. ויתבאר בהקדים הדקדוק בסדר הדברים (והמעלות) שמנה הרמב"ם, "מביא קדושה וטהרה יתירה לנפשו וממקד נפשו לשם הקב"ה", דהיינו תחילה "קדושה", ואח"כ "טהרה", ורק לבסוף "ממקד נפשו". דלכאורה הול"ל בסדר הפוך, מן הקל אל הכבד, תחילה מירוק הנפש

משה איש האמת ואהרן אוהב הבריות

מידתו של אהרן מידת החסד היא ומדתו של משה – אמת. וכפי שדרשו רבותינו את הכתוב "חסד ואמת נפגשו": "חסד זה אהרן . . ואמת זה משה".

והנה, מידות האמת והחסד שונות ונבדלות זו מזו:

האמת אינה משתנה לעולם, היא נותרת בעינה גם בשינויי הזמנים ואינה משתנה כמלא נימה ממקום למקום, כי האמת אינה מתייחסת לאלו המקבלים ושומעים אותה, אלא לאמיתתו של דבר כפי שהוא.

מידת החסד, לעומת זאת עניינה הוא להיטיב לזולת, והטוב עבור הזולת אינו נמדד לפי הטוב שרוצה המטיב להשפיע, כי אם בכל מקבל ומקבל לפי מצבו ומדריגתו, כל אדם זקוק לטוב בנושא אחר ובכמות המתאמת לו לפום שיעורא דיליה.

ונמצא, אשר מצד מידת האמת, ישנה רק אמת אחת, היא ואין בלתה, אך מידת החסד בודקת תמיד את מצב הזמן והאיש באשר הוא, ולפי זה מתאימה את השפעתה.

וממילא מוכן בנידון דידן, כאשר באים להשוות בין "קדשי שעה" ל"קדשי דורות", הרי משה רבינו סבור שדין אחד להם, שאם האמת היא שב"שעה" זו צריכה להיות דרגה מסויימת של קדושה, הנה אמת זו היא האמת גם בכל הזמנים כולם, ובמילא בין "לשעה" – בעת חנוכת המשכן, ובין "לדורות" שיבואו אחרי כן נדרשת אותה דרגא של קדושה, כי האמת אינה משתנה לפי התנאים והמצבים שבכל דור ודור.

לעומת זאת אהרן מידתו החסד – "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", הוא מתמסר כל כולו למען כל איש מישראל בלי הבדל מהי דרגתו ומה מצבו ברוחניות, ואפילו אותם המכונים "בריות" – שמעלתם היחידה היא שבראם הקב"ה, מתעסק איתם אהרן ומקרבן לתורה.

וממילא כאשר מדובר אודות הדרגא שבה צריכים לאחוז "לדורות" – טוען אהרן שמה ש"שמעת בקדשי שעה" אינו הוראה מחייבת "לדורות", כי יש להתחשב בשינויי המקומות והזמנים, כשם שמידתו – מידת החסד מתחשבת בשינויי זמנים ומצבים, ואם כן דרגת הקדושה הנדרשת בעת ששרתה שכינה בחנוכת המשכן, אינה הדרגא הנדרשת בכל מקום וזמן, אלא יש לשאוף בכל מצב לשלימות האפשרית בהתחשב בתנאי הזמן והמקום.

כיצד יתכן ענין אמיתי ונצחי באדם מוגבל?

וכאן רואים אנו דבר נפלא ביותר: לאחר שביאר אהרן למשה שלדעתו יש הפרש בין הנדרש מיהודי "לשעה" לבין המצופה ממנו "לדורות", הנה "וישמע משה וייטב בעיניו", ולכאורה כיצד ייתכן הדבר? והלא משה מידתו מידת האמת, וכיצד יסכים לכך שיהודי בדורות הבאים ישנה כמלוא נימה מהקדושה הראויה מצד האמת?!

(3) שמות רבה פ"ה, י.

(4) אבות פ"א מ"ב.

ויש לבאר זה בהקדים ביאור עניינה של האמת:

אמת לאמיתתה היא מידה השייכת אצל "ה' אלקים אמת" בלבד, הוא היחידי שעליו שייך לומר שאינו נתון לשום שינויים, היה הווה ויהיה, ומכיוון שכך, הרי כל הנבראים גם הנעלים ביותר אינם שייכים כהוא זה למידת האמת, שהרי הם כולם הווים ונפסדים ואינם אמתיים באמת נצחית.

אך לפועל הרי מצינו שישנם מצבים ודרגות של "אמת" גם אצל הנבראים, ומבואר הרבה בסה"ק⁵ שעל האדם לשאוף לאמת בעבודתו, וכיצד מגיע עניין האמת אצל הנבראים המוגבלים?

אלא שכל עניין ותנועה של אמת אשר תימצא אצל מי מהנבראים, אין זאת אלא שהיא נובעת מהארת השי"ת שמאיר בטובו מאמתתו על תבל ויושביה, כנאמר "ואמת ה' – לעולם", שאמתתו ית' נמשכת ופועלת ב"עולם" שיוכל גם הוא להשיג משהו מהאמת האמתית.

ונמצא, שלמרות שאמת זו של הנבראים היא רק יחסית למצבם ודרגתם, וייתכן אשר מה שיחשב "אמת" בדרגא נמוכה יחשב למצב שקרי וזמני אצל אדם האוחז בדרגא גבוהה יותר, מכל עדיין בשם "אמת" ייקרא, כי זה שגם האדם הנמוך יש בו ענין של "אמת" לגבי מצבו ומדריגתו, אינו מצד עבודתו הפרטית אלא הארה זו היא מ"אמת ה'" המאירה לו בעבודתו. אלא ש"אמת ה'" מאירה לכל אחד לפי עבודתו, ומי שדרגתו נמוכה, אינו יכול להרגיש "אמת" זו בשלימות, ועדיין, ענין ה"אמת" שאצלו הוא "אמת" לאמתו, כי הוא הארה אמיתית מ"אמת ה'".

ואם כן נמצא שאף שעבודת "קדשי דורות" שונה היא מעבודת "קדשי שעה" בעת חנוכת המשכן, הרי גם משה יכול לסבול דבר זה בתור אמת, כי ענין ה"אמת" מאיר בכל דור ובכל אדם ומצב לפום דרגא ושיעורא דיליה⁶, ו"אמת" זו נובעת ומשתלשלת מאמתתו ית'.

למצוא נקודת אמת בכל יהודי באשר הוא

וזהו מה שילמד האדם הוראה בעבודתו, ממה שהודה משה למחשבת אהרן לחלק בין קדשי שעה לקדשי דורות:

עבודת האדם עם עצמו עליה להיות באמת לאמתה, ללא שינויים בין זמני רצון לעתות החול, אלא תמיד במדריגת קדושה נעלית.

אך כאשר בא להתעסק עם אלו המכונים "בריות" שעליו "לקרבן לתורה", הנה כאן עליו לזכור שכל אחד יש אצלו האמת לפום שיעורא דיליה, ואין לו לדרוש מיד מה"בריות" שיגיעו למדריגה נעלית ויעמדו בה תמיד, אלא להתעמק ולברר מעמדו ומצבו של כל אחד, ולהתאים השפעתו ודרישותיו לפי הזמן והמצב שבו עומד.

וכאשר "חסד ואמת נפגשו" – שמשמש במידת החסד למצוא האמת שבכל אחד ובכל דרגא, הרי פועל אצל השני שיאיר אצלו "אמת ה'", ואזי ממלאים את הכוונה שלתכליתה ברא את הקב"ה את עולמו שנתאוהו ש"אמת ה'" לא תיוותר בעולמות הרוחניים, אלא תאיר ותתגלה גם "לעולם" – בעולם הזה החומרי וגם אצל ה"בריות".

(5) ראה בתניא פי"ג ועוד.

(6) וראה במקור הדברים בעומק יותר ממה שהובא כאן, ושם נתבאר באריכות ובמתיקות מחשבתו של משה, ומה פעל אצלו מענהו של אהרן מה שלא היה מקודם, כל זה בדרך החסידות ובאופן נפלא.

שתויים מיינה של תורה

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה'

שתויי יין נכנסו למקדש

(י, ב. רש"י, ויק"ר פי"ב, א)

ידועה התמי': מפורש בכתוב (י, ג) שמשה אמר לאהרן "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש", ופירש רש"י "עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך", וא"כ כיצד יתכן שיהי' אצל נדב ואביהוא דבר בלתי רצוי עד כדי כך שיכנסו למקדש "שתויי יין"?

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש באור החיים הקדוש, שנדב ואביהוא מתו מפני גודל תשוקתם להתקרב להקב"ה, ש"לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות נשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם" (אוה"ח ר"פ אחרי). ובלשון הכתוב ר"פ אחרי "בקרבתם לפני ה' וימותו", והיינו, שסיבת מיתתם היא "קרבנות לפני ה'".

ועפ"ז יש לומר שזהו גם הפירוש ד"שתויי יין נכנסו למקדש":

הכוונה ב"יין" היא לסודות ופנימיות התורה, כמאמר "נכנס יין יצא סוד" (עירובין סה, סע"א. ועוד), דכמו שיין גשמי מגלה את הטמון בלבד של אדם, כן הוא ברוחניות, ש"יינה של תורה" היינו גילוי סודות התורה (ראה של"ה שער האותיות פד, ב); ו"שתויי יין" מורה על גודל ועוצם הגילוי דסודות התורה, עד למצב של "כלות הנפש" [דכמו ב"שתויי יין" כפשוטו הרי היין גורם לביטול החושים, כך גודלו של גילוי זה והשתוקקות זו גרמו אצלם ביטול החושים, ועד לכלות הנפש].

ולכן לאחר מאורע זה הזהירה התורה "יין ושכר אל תשת" (י, ט), שפירושו שאסור לשתות "יין דרך שכרותו" (רש"י שם), שבזה נרמז, דכאשר "שותים" יין שבתורה, סודות ורזין דתורה, צריכים להזהר שלא לבוא למצב של "שכרות", של "כלות הנפש", אלא יש ללמוד באופן כזה שישארו נשמות בגופים.

מהו "השולה דגים" מן הכיסוי של "הים"?

ואת השלך

פירש רבותינו זה השולה דגים מן הים (יא, יז. רש"י)

יש לבאר רמז בזה על דרך החסידות:

מבואר בספרים (ראה התוועדויות תנש"א ח"ב ע' 6 ואילך. ושי"ג), שיש שייכות בין הנהגת הטבע לבין הים, ועל שם זה נקראת הנהגת העולם הרגילה בשם "טבע" – מלשון "טביעה בים". כי כמו שהים מכסה על מה שבתוכו, שמה שטבוע בתוך הים נמצא שם בשלימות ורק שאינו נראה מצד שהים מכסה עליו, כך גם הנהגת הטבע, כי אף שבאמת כל המאורעות בעולם, בכל פרטיהם ופרטי פרטיהם, הרי הם בהשגחה פרטית מאת הקב"ה, אך לבושי הטבע מעלימים על זה, וכך נראה שהעולם מתנהג לפי דרך הטבע בלבד, ובדרך מקרה ח"ו ללא כוונה מיוחדת.

והנה ידוע, כי בענין זה של השגחה פרטית נחלקו השיטות אם ישנה להשגחה פרטית רק במין האדם או גם בבעלי החיים וכו' (ראה "רשימות" חוברת סה, ושי"ג). ומורנו הבעל-שם-טוב הכריע ופירסם אשר כל הענינים ממש הם בהשגחה פרטית, כולל כל הפרטים שבדומם, צומח וחי.

וכתב אדמו"ר הצמח צדק ש"אאזמו"ר [כ"ק אדמו"ר הזקן] נ"ע" הביא "תשובה" וראי' "לדברי האומרים שהשגחה פרטית אינו רק במין האדם" מדברי הגמרא בענין ה"שלך" (חולין סג, א): "רבי יוחנן כי הוה חזי שלך, אמר 'משפטיך תהום רבה'". ומפרש רש"י שם: "ומשפטיך אף בתהום רבה, שזימנת שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות" – שמוזה מוכח ש"אף פרטי הדגים מושגחים", וגם על הדגים קיים דין ומשפט פרטי, והקב"ה מזמין את השלך להוציא את הדגים הפרטיים שנגזר עליהם בבית דין של מעלה (יהל אור – לו, ז סק"ג).

ועל פי זה יש לפרש הרמז שבלשון רש"י ש"פירשו רבותינו זה השולה דגים מן הים": לולי מה ש"פירשו רבותינו" בענין ה"שלך", הי' אפשר לחשוב שהנהגה בדגים היא בדרך מקרה בעלמא ח"ו; אך הפירוש שנאמר בגמרא על ענין השלך – אשר עליו אמר רבי יוחנן "משפטיך תהום רבה" – הוא המלמד אותנו לשלות ולהוציא את הדגים "מן הים", מתוך ההעלם וההסתר של הנהגת הטבע ("טבעו בים"), ומגלה כיצד יש בהם השגחה פרטית מאתו יתברך.